

Az Eörsi László-féle tényverziók

Az *ÉS* február 16-i számában Eörsi László *Gulyás rémverziói* címmel írt gyűlölettől indított cikket *A világ legmocskosabb rehabilitációja* című filméről, illetve ami fontosabb és lényegesebb, Szlama Árpád 1956-os szabadságharcosról, egykori deportáltról, 15 évnyi börtönre ítéltről. Amennyiben Eörsi kritikát, esztétikai véleményt fogalmazott volna meg, valószínűleg nem válaszolnék, de mivel ténszerűtlenséggel, lódi-tással, blöffhalmazzal vádol, muszáj felvennem a kesztyűt, miközben azt se hagyhatom, hogy egy ilyen mocskolódás megválaszolatlan maradjon, s ha utódaink előveszik az archívumokból a lapokat (például Eörsi-módra, aki csak a dokumentumoknak hisz, sőt, ő még a koncepciók perkeit iratának is nagyobb hitelt ad, mint meghurcolt emberek

élettörténeteinek), vagy rákattintanak az internetre, találkozhassanak a másik oldal véleményével is, az igazi tényekkel.

Már a cikk felütése is hamis: nem készítettem több hasonló filmet Szlama Árpáddal, hanem készült egy korábbi dokumentumfilm a deportáltakról (*Semmisnek kell tekinteni...*), ahol Szlama Árpád is megszólal mások mellett, amit az Eörsihez hasonló ivásúak gáncsoskodásukkal a mai napig akadályoznak a képernyőre kerülésben, s ez a film éppen azért készült el, hogy a meghurcolt Szlama Árpád csöppet kárpótolódjék meghurcoltatásáért, a 15 év börtönért, a szétvert gerincért és a tönkretett nemi szervéért. Nem vagyok se történész, se író, s mivel filmes vagyok, kicsit nagyobb hangsúlyt fektetek magára az emberre, az emberi arcra és gesztusokra, melyek hitelessége számomra fontosabb a diktatúrában gyártott, népbírósi, ügynöki, sokszorosan manipulált dokumentumoknál. De még azt is elképzelhetőnek tartom, hogy Szlama Árpád nem emlékszik mindenre pontosan, de ezeknél az apróságoknál sokkal lényegesebb szenvedéstörténete, és megengedhetetlennek tartom az ilyen Eörsi-féle alpári (talán politikai) letámadást. Eörsi azt írja, hogy Szlama Árpád nem vett részt a forradalomban, végig Orosházán dekkolt. Beismerem, a cikk elővasása után napokig kerestem Szlama Árpádot, de lehet, megint kórházban van, így csak abból a videófelvételtől idézhetek, amit még 1997-ben készítettem vele (tehát nem most, az Eörsi-cikk után), s melyben a deportálása utáni Orosházára érkezéséről beszélt: „Jelentést kellett írni minden alakulatnak, hogy az '56-os eseményekben hogyan, miként vett részt. Most az orosházi tüzérezredben volt egy csoport, akik Lökösházán és Battonyánál felszedték a vasúti síneket. (...) a szegedi vasúti kommandó, Sz. Nagy Sanyi jómaga is ítéletet kapott érte. De nem árulta el a többi embert, hogy még kik voltak ott. És ez itt a nagy-nagy lényeg, hogy az orosházi tüzérezred (...) minden kompromittáló anyagot kihagyott a dologból [ezt olvashatta Eörsi – G. J.] (...) Magyarul mondván: akik tettek valamit, egymást igazoltuk, hogy ott kártyáztunk a laktanyában [kiemelés – G. J.]. Tehát nem volt senki Lökösházán, nem volt senki Battonyán, nem volt senki Kijevben, holott az orosházi tüzérektől két tiszt és három tiszthelyetttel együtt voltunk Kijevben. Erről nem volt szabad beszélni. Részben a deportálásunk történetéről alá kellett írni egy papírt, hogy erről nem beszélünk...”

Az '56-ban még pelenkát hordó Eörsinek ez biztosan újdonság, mint minden újszülöttnak, de mit gondol, hogy mi lett volna a parancsnokkal, ha azt írja jelentésében, hogy katonáinak egyik csoportja síneket szedett fel 1956-ban, a másik meg a Corvin közben harcolt? Dicséretet kapott volna érte? Kisebb ügyekért is börtön járt. De azért higgyen a levélárnak! De az is hiteles, hogy a deportálásról nem beszélhettek, és erről papírt kellett aláírni, mert ezt a hortobágyiakkal, a recskiekkel és

volítottak el a heréjéből üvegszilánkokat. Vagy ezt is megkérdőjelezi Eörsi, megcáfolva a filmben is bemutatott orvosi jelentéseket, mert ilyen papírt nem talált a levéltárban?

Mindenre helyhiány miatt nem tudok kitérni, olyanokra se, hogy szerrint csak a kárpátaljai városokba vitték a deportáltakat, mert ehhez elég, ha Eörsi elővesz egy általános iskolai földrajzterképet és megnézi, hogy Kárpátalján nincs Sztrij. Vagy szintén hazugsággal vádolhatja azt a párttitkárt, aki a *Semmisnek kell tekinteni* című filmben mondja el, hogy hat hónapig volt a Szovjetunióban (többek között Sztrijben is), s nem egy-két hónapig tartott a deportálás, mint ahogy Eörsi állítja magabiztosan „levéltári kutatásai” alapján. De Eörsi azt is tudja, hogy Szlama Árpád nem volt halálra ítélt. Nem tudom, Eörsi kutakodott-e a Stasinál, mert Szlama Árpád a Történelmi Hivatalon keresztül a Stasitól is kapott anyagot, az egyikben Biszku azt üzeni, hogy „ne engedjék haza, dobják vissza Nyugat-Németországba, mert itthon halálra van ítélve”. Ezt a dokumentumot a filmben is bemutatja Szlama Árpád – de ez Eörsinek nem elegendő –, vagy az is lehet, hogy éppen aludt ennél a jelenetnél (vagy az egész film alatt). Ugyanilyen „jól értesülten” tudja Eörsi azt is, hogy Szlama Árpádot 1961-ben „hűtlenségért és tiltott határátlépésért” ítélték el. Ezzel szemben Szlama Árpád szabadulólételeben a következő áll: „Szlama Árpád 998-489 elítélet (...) II. 156/65. szám alatt hűtlenség és izgatás miatt 17 év 0 hónap szabadságvesztésre ítélte.” Ugyanakkor az 1989-es mentesítés szerint: „Az elítélet a Budapesti Katonai Bíróság a B. II. 0019/1961 számú (...) ítéletével folytatlagosan elkövetett hűtlenség büntette, a népi demokratikus állam megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette és 2 rb. tiltott határátlépés büntette miatt 15 év börtönbüntetésre (...) ítélte” [kiemelés – G. J.]. Ez a két dokumentum létezik (szó szerint írtam le a videóról), de köszönőviszonyban sincs az Eörsi által említtel. Szerinte mely esetekben fogalmaztak meg olyan vádat, hogy „a népi demokratikus állam megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette”? Lehet ennyire önkényesen kezelni dokumentumokat? S akkor még említésre se került a '63-as amnesztia, ami szintén átcsoportosította, sok esetben eltörölte a büntetéseket. Tehát Eörsi vagy rosszul emlékezik, vagy nem is létezik az általa citált dokumentum, mint ahogy legtöbb hivatkozása se valós.

Befejezésül csak a Szlama Árpád feleségének elrablása helyetti, Eörsi-féle „hazautazási” verzióhoz lenne egy ötletem: nézze meg, hogy az Ausztriából hazarabolt és kivégzett Ábrányi újságíróról mit írnak a levéltárban, hátha ott is azt találja, hogy Ábrányi víkendezni jött Magyarországra, majd öngyilkos lett egy tíz centi mély tóban, továbbá, hogy a Frankenstein-történetek, Dr. Jekyll és Mr. Hyde olvasása helyett értékel-

másokkal is megtegették (miközben beígérték a visszavitelt). De Eörsi kategorikus kijelentését, hogy Szlama Árpád nem vett részt a forradalomban, egyébként se értem, mert saját könyvének (*Ferencváros 1956*, az '56-os Intézet kiadása) 225. oldalán a következő mondat szerepel: „*Szöbéli közlések szerint Szlama Árpád orosházi tüzérhadnagy több esetben együtt harcolt a csoporttal a szovjetek ellen.*” (Legközelebb Eörsi már magát is rémverzió-terjesztőnek fogja nevezni?)

A továbbiakban Eörsi azt írja, hogy Szlama Árpád 1960-as letartóztatásakor a szervek első dolga „ellenforradalmi” szerepének tisztázása volt... de ejtették a vádat. Persze, a koncepciók iratok és a jegyzőkönyvek szerint! Eörsi vagy nem akarja, vagy fel sem tudja fogni, hogy Szlamát nem akarták felmenteni a titoktartás alól, s hogy egy ilyen „ellenforradalmi szerepének tisztázása” jellegű beszélgetés nem a *Heti hetes* jópofázási szintjén folyt, hanem cinikusan odáig ment el (hogy bevallja '56-os szerepét), hogy a nemi szervébe üvegrudat toltak, amit aztán összetörtek, minek következtében évekig véreset vizelt, s még 2000-ben is tá-

je át – csak a levéltári jegyzőkönyvek és vallomások alapján – a Rajk-, a Mindszenty-, a Nagy Imre- és az özszes koncepciók pert. Örülni fognak a kollégák! De Eörsi László is láthatta a múlt héten a tévében, ahogy a Torgyán elleni tüntetésen egy kisgazda odaállt a riporter elé és bocsánatot kért a párttársaitól, mert a választások idején ő volt az, aki meghamisította a szavazás eredményét. Persze lehet, hogy erről is kiderül egyszer, hogy ez csupán – Eörsi szerint lenézendő – „oral-history”. De ha igaz, és évekkel később ilyen Eörsi-féle, csak a „dokumentumokban” bízó, csak azoknak hitelt adó történészek kezébe kerül ez a hamisított szavazási jegyzőkönyv, akkor majd amellet fognak teljes mellszélességgel kiállni, hogy igenis Torgyán a legitim elnök. Ha ilyesmi 2001-ben is kiderülhetnek, akkor mi mindenről nem tudunk, nem tudhatunk az 50-es évekből! Nem baj, addig is nevezük „rémverzió-terjesztőknek” a minden momentumot dokumentálni képtelen, igazságtalanul meghurcolt szenvedőket.

Gulyás János